

eul_wid: qnq-br

Αἴλιος Ἡρωδιανός · Herodian of Alexandria

On Figures

Περὶ σχημάτων

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)
Dialect: Κοινή τεχνική [Technical Koine](#)
Domain: Γραμματική [Grammar](#)
Format: Λόγος [Oration](#)

85 (1t) ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ. Σχήμα ἐστὶν ἐξάλλαξις φράσεως ἀπὸ τοῦ καταλλήλου ἐπὶ τὸ κρεῖττον μετὰ τινος ἀναλογίας. διαφέρει δὲ τοῦ σολοικισμοῦ, ὅτι τὸ μὲν ἐστὶ κατόρθωμα καὶ τὴν ἐξάλλαξιν εὐλογον ἔχει, ὁ δὲ σολοικισμὸς ἀμάρτημα, μηδεμίαν αἰτίαν τῆς ἀκαταλληλίας ποιούμενος. γίνεται δὲ τὸ σχῆμα κατὰ τοσοῦτους τρόπους καθ' ὅσους καὶ ὁ σολοικισμὸς· καὶ γὰρ εἶδη διαλασσόμενα καὶ γένη καὶ πτώσεις καὶ ἀριθμοὶ καὶ ἐγκλίσεις, ἔτι τε πρόσωπα καὶ χρόνοι καὶ διαθέσεις, καὶ πάντα ἀπλῶς ἢ τὴν τοῦ καταλλήλου συνάφειαν ἀπαιτεῖ, παρατραπέντα ποιεῖ τὸ σχῆμα. Ἐν μὲν οὖν εἶδесιν ὀνομάτων ὧδέ πως συνίσταται τὸ σχῆμα· ἐβδομάτῃ δ' ἰκόμεσθα Λάμου αἰπὺ πτολίεθρον, καὶ μελάντερον ἢ ὅτε πίσσα. τὸ μὲν γὰρ πρότερον ὑπερθετικὸν ἀντὶ ἀπολύτου κείμενον κακίαν οὐκ ἐργάζεται, ὅτι γεγένηται ἐν ἀριθμητικῷ ὀνόματι, ἐν ᾧ, τῆς σημασίας μηδεμίαν διαφορὰν λαμβανούσης κατὰ τὴν τῆς φωνῆς ἐνάλλαξιν, ἢ μετὰθεσις τῶν εἰδῶν ἀναμάρτητος, ἅμα δὲ σὺν τῷ τὸν ἀριθμὸν ὀρίζειν καὶ τὴν τελευταίαν δεδήλωκεν ἡμέραν. τὸ δὲ δεύτερον συγκριτικὸν ἀντὶ ἀπολύτου κείμενον λεληθυῖαν ἔχει τὴν σύγκρισιν, τὴν ἀναφορὰν ἥτοι πρὸς ἕτερον νέφος ποιούμενον ἢ πρὸς φυσικὴν τοῦ νέφους μελανότητα.

86 Ἐν δὲ γένεσι θεωρεῖται σχῆμα τόνδε τὸν τρόπον, παρθενικαὶ τε καὶ ἡῖθεοι ἀταλὰ φρονέοντες. ὁμοίως δὲ ἔχει κάκεῖνο, ἔνθα μὲν ἡῖθεοι καὶ παρθένοι ἀλφεσίβοιοι ὠρχεῦντ' ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χειρὸς ἔχοντες. ἰσχυρότερον γὰρ ὄν τὸ ἀρσενικὸν γένος τοῦ θηλυκοῦ ἐπεκράτησε κατὰ τὴν ἐπιφορὰν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ θηλυκὸν γένος ἰσχυρότερον ὄν τοῦ οὐδετέρου ἐπεκράτησε κατὰ τὴν ἐπιφορὰν, οἷον αἱ δὲ που ἡμέτεραί τ' ἄλοχοι καὶ νήπια τέκνα εἴατ' ἐνὶ μεγάρῳ ποτιδέγμενοι υἱᾶς Ἀχαιῶν. Παρὰ δὲ πτώσεις ἀντιτιθεμένας ἢ τοῦ σχήματος σύστασις ἔχει πρῶτον αἴτημα τὴν τῶν πτώσεων οἰκειότητα τῶν τε πλαγίων πρὸς ἀλλήλας καὶ τῆς ὀρθῆς πρὸς τὴν κλητικὴν, εἴτα τὴν τῶν πραγμάτων διάστασιν, ἵνα τὴν προτέραν περιγραφὴν τοῦ λόγου καταλιπὼν ἀπηρτισμένην μετὰ διαστάσεως ἐφ' ἑτέραν ἀρχὴν τραπεῖς τῇ τῶν πτώσεων συμπλοκῇ σχηματίσῃ. τὴν μὲν οὖν τῶν πτώσεων συγγένειαν τὰ σχήματα ποιεῖν συμβέβηκεν οὕτως, Ἐκτορι δὲ προπάροιθε ποδῶν πέσε· εἴρηται γὰρ δοτικὴ ἀντὶ γενικῆς Ἐκτορος, καὶ νεφεληγερέτα Ζεὺς· κλητικὴ γὰρ ἀντὶ ὀρθῆς κεῖται τῆς νεφεληγερέτης. τὴν δὲ διάστασιν τῆς φράσεως οὕτως, οἱ δὲ δύο σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἰκάνει ὥς ἄφ' ἑτέρας γὰρ ἀρχῆς ἐπὶ τετελεσμένῳ τῷ προτέρῳ ποιησάμενος τὸν λόγον ἀπὸ ὀρθῆς ἤρξατο. τοιοῦτο δὲ τι κάκεῖνο, ἐλθόντες δὴ βαιὸν ἀπὸ σπείους τε καὶ ὕλης, πρῶτος ὑπ' ἀρνείου λυόμεν.

- 87 καὶ τὸ παρ' Ἰπποκράτει, ἡ γυνὴ τοῦ κηπωροῦ πυρετὸς εἶχεν αὐτήν· διεσπαρμένας γὰρ ἐπιδημίας ὑπομνήματος δίκην γράφων, εἰπὼν τὸ ἡ γυνὴ τοῦ κηπωροῦ, ὡς ἂν ἑτέρας ἀρχῆς τὸ πυρετὸς εἶχεν αὐτὴν ἐπήνεγκεν. ὅτι γὰρ οὕτως πῶς ὁ ἰατρὸς εἰς τὸ τοιοῦτον σχῆμα κατῆλθε, δῆλον ἐκ τοῦ μηδέποτε λόγου τελείου ἀπὸ τοῦ δὲ συνδέσμου ἀρχομένου. ἐκεῖνος ἐν τῷ περὶ ἄρθρων ἔφη εἰσβάλλων οὕτως, ὦμον δ' ἔναρθρον ν, ἓνα τρόπον οἶδα· καὶ γὰρ ἐνταῦθα ὡς ἐν ὑπομνηματισμῷ, πεπονημένων αὐτῷ καὶ ἐτέρων ἔμπροσθεν καὶ εἰς τοῦτο τὸ εἶδος, οὕτως ἤρξατο. Ἐν δὲ ἀριθμοῖς ἡ τῶν σχημάτων κατόρθωσις, ἥτοι ὁπότεν λέξει τὸν μὲν τύπον ἐνικὸν ἐχούσῃ, τὴν δὲ σημασίαν πληθυντικὴν, μὴ πρὸς τὸν χαρακτήρα, πρὸς δὲ τὴν δύναμιν ἀρμοζόμενός τις πληθυντικὸν ἐπενέγκῃ μέρος λόγου, οἷον ἡ πληθὺς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν ἀπονέοντο. καὶ παρὰ Δημοσθένει, ὑμεῖς γὰρ ὦ βουλὴ· τῇ γὰρ ὑμεῖς ἀντωνυμίᾳ πληθυντικῇ ἐνικὸν ὁ ῥήτωρ ἐπήνεγκεν ὄνομα βουλὴ διὰ τὸ πολλῶν ἐξ αὐτοῦ νοεῖσθαι σύστημα, περιληπτικοῦ ὑπάρχοντος. ἡ ὁπότεν ἐπιφέρηται τοῖς οὐδετέροις τῶν γενῶν ἐνικὰ ῥήματα, οἷον γράφει τὰ παιδία, [τὰ δώματα στάζει]. οἷς διαφόρους πληθυντικὰς συντάξεις ἐπάγουσιν οἱ Ἀττικοί, ὡς Εὐπολὶς καὶ λέγουσί γε τὰ μεράκια προῖστάμενα τοῖς ἀνδράσι. καὶ ἐν τοῖς ὑπερσυντελικοῖς τῶν ῥημάτων χρόνοις ἐνικὰ πολλάκις εἰς πληθυντικῶν παραλαμβάνεται χώραν διὰ τὴν ἐμφέρειαν τῆς φωνῆς, λέγω δὴ τὸ πεποίητο πολλάκις ἀντὶ τοῦ πεποίητο παραλαμβάνεται· ἔσθ' ὅτε δὲ πληθυντικοῖς ἀριθμοῖς ἐνικὸν ἐπάγουσιν, ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ ὁ Μηριόνης πρὸς Ἰδομενέα φησὶν, ἔρχομαι εἴ τί τοι ἔγχος ἐνὶ κλισίῃσι λέλειπται, οἰσόμενος· τό νυ γὰρ κατεάξαμεν, ὃ πρὶν ἔχεσκον.
- 88 καὶ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Ἴωνι, κωλυόμεθα μαθεῖν ἃ βούλομαι. Παρὰ δὲ ἐγκλίσεις ἄριστον σχῆμα δείκνυται κατὰ τὴν τῶν ἀπαρεμφάτων ἀντὶ προστακτικῶν παράληψιν, οἷον μὴ τι διατρίβειν τὸν ἐμὸν χρόνον, ἀλλ' ἔμ' ἔασαι. τὸ γὰρ τῆς προστάξεως σκληρὸν μετριώτερον ἐμφαίνεται διὰ τῶν ἀπαρεμφάτων ἀντὶ τῶν προστακτικῶν παραληφθέντων. τίθεται δὲ καὶ ὀριστικὰ ἀνθ' ὑποτακτικῶν πολλάκις, ὁπότεν τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ ὁ λόγος μηδέπω τετελεσμένον, τελεσθῆναι δὲ αὐτὸ πάντως δέη. προηγήσεται δὲ μόρια τὰ καὶ τῶν ὑποτακτικῶν προτιθέμενα, ἵνα ἡ μὲν τοῦ μορίου πρόταξις τὸ μηδέπω τούτων τετελεσμένον διὰ τοῦ δισταγμοῦ σημαίνῃ, ἡ δὲ τοῦ ὀριστικοῦ σύνταξις τὸ πάντως δεῖν γενέσθαι τὸ λεγόμενον, οἷον ὅπως ἔσται τάδε ἔργα. ταῦτα ἀμφοτέρωτα σχήματα ἡ ἀστειοτάτη τῶν διαλέκτων Ἀτθίς εἰς αὐτὴν ἀναδίδωσι. τὰ μὲν γὰρ εὐκτικὰ τοῖς ὑποτακτικοῖς διαπλεκόμενα οὐδὲ ξενίζουσιν ποιεῖ τὴν φράσιν, ἐπειδὴ περ ἀμφοτέρων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ αὐτὰ προτάσσεται μόρια, ὡς τὸ ἵνα καὶ τὸ ὅφρα καὶ τὸ ὅπως. Ἡ δὲ τῶν προσώπων μετάβασις ποιεῖ τὴν καλουμένην ἀποστροφὴν, οἷον τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη Πατρόκλεις ἱππεῦ· καί, ἔνθα κέ τοι Μενέλαε φάνη βιοτοῖο τελευτή. τὸν γὰρ περὶ αὐτοῦ λόγον ἀφείς εἰς τὸν πρὸς αὐτὸν ἐτράπη, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ τρίτου προσώπου τὴν μετάβασιν ἐπὶ τὸ δευτέρον ἐποίησατο.
- 89 τέχνη δὲ αὐτοῦ τὸ μὴ συνεχῶς ὄντος τοῦ περὶ τίνος τὴν ἀναστροφὴν αἰφνιδίαν ποιήσασθαι· διὰ γὰρ τὴν ἀκολουθίαν ἐλέγχεται ταχύτερον τὸ λεγόμενον· ἀλλ' ὁπότεν μεσασθῇ, ἥτοι ἡρωικῶ λόγῳ ἢ πράγματος ἐτέρου παραθέσει, κάπειτα διάστασιν λαβούσης τῆς διηγέσεως, λεληθότως μετάβασις γίνεται. ἐσημάτισε δὲ καὶ Ἡσίοδος ἐν προσώποις κατ' ἐκεῖνο, δεῦτε δὴ, ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνεῖουσιν· εἴ γε γνήσιον Ἡσίοδου τὸ προοίμιον τίθεμεν. ἀντὶ γὰρ τοῦ ὑμέτερον δευτέρου τρίτον ἐπήνεγκε τὸ σφέτερον ν, οὐ πρὸς τὴν ἀκολουθίαν τῶν προσώπων ἀπιδῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῆς λέξεως σημασίαν· σημαίνει γὰρ τὸ σφέτερον ἔσθ' ὅτε καὶ τὸ ἴδιον. Παρὰ δὲ χρόνους σχηματίζουσι πρῶτον μὲν οἱ τοὺς παρεληλυθότας ἀντὶ ἐνεστώτων παραλαμβάνοντες, ἔπειτα οἱ ἐνεστώσι χρώμενοι ἀντὶ μελλόντων, οἷον ἐγὼ δέ κ' ἄγω Βρισηίδα καλλιπάρηον. λέγοι γὰρ ἂν οὕτως τὸ βεβαίως ἐσόμενον παραστήσαι θέλων, ὡς εἴ τις εἴποι, αὔριον διαλέγομαι, οἷον πάντως διαλέξομαι. Παρὰ δὲ διαθέσεις οἱ τοῖς μέσοις ἀορίστοις καὶ

μέλλουσιν ἀντὶ ἐνεργητικῶν τὴν σύνταξιν ἀρμόζοντες, εὐπρεπεστέρας τῆς περικοπῆς γινομένης, ἐπεὶ καὶ ἡ τῶν Ἀττικῶν διάλεκτος χαίρει τούτοις. λαμβάνεται δὲ καὶ ὁλόκληρα παθητικὰ ἀντὶ ἐνεργητικῶν πολλάκις, ὅταν μὴ δύσφημος ἢ δυστράπελος ἢ ἐναλλαγὴ μέλλῃ γενήσεσθαι πρὸς τὸ τοῦ λέγοντος πρόσωπον· τὸ γοῦν γράφομαι λέγεται πολλάκις ἀντὶ τοῦ γράφω, οἷον γράφομαι τόνδε παραπροσβείας· ὅλαι δὲ λέξεις ἀντὶ ἄλλων τιθέμεναι τὴν μὲν σύνταξιν οὐ ξενίζουσιν, ἥτοι δὲ λείπειν τὴν φράσιν ποιοῦσιν ὑπονοεῖν λανθάνουσαι ἢ τὸ διανόημα ἐξαλλάσσουσι.

90 τὸ μὲν οὖν πρότερον οὕτως, μήκων δ' ὡς ἐτέρωσε κάρη βάλεν, ἥτ' ἐνὶ κήπῳ καρπῷ βριθομένη νοτίῃσί τε εἰαρινῇσι τὴν γὰρ βριθομένη μετοχὴν ἐὰν μεταβάλλωμεν εἰς τὸ βρίθεται ῥῆμα, ὁ λόγος ἀπηρτισμένος ἔσται. τὸ δὲ δεύτερον οὕτως, ἔνθ' οἷγ' εἰσέλασαν, πρὶν εἰδότες σημαίνει γάρ, ὡς καὶ τὸ πρότερον εἰδόντων Φαιάκων τὴν χώραν, ὅπερ οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ δεῖ τὸ πρὶν εἰδότες εἰς τὸ εἰδέναι μεταστῆσαι, ἵνα ἢ πρὸ τοῦ εἰδέναι ι . Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐν λέξει σχημάτων ἱκανὰ ταῦτα· τὰ γὰρ παρὰ τι τῶν εἰρημένων ἐκφωνούμενα ποιητῶν ἢ διαλέκτων ἐστὶν ἰδιώματα, ἥπερ ἐμπειρίας σχηματισμοῦ. ῥητέον δὲ ἐξῆς περὶ τῶν ἐν διανοίᾳ τε καὶ λόγῳ σχημάτων. ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΝΟΙΑΣ. Τὰ περὶ διάνοιαν σχήματα τὰ πρωτοστατοῦντα ἐν ἑαυτοῖς ἔχει τὴν συγγυμνασίαν καὶ τὴν ποιὰν θέσιν αὐτῆς τῆς διανοίας μετὰ τῆς τοῦ λόγου μορφῆς. ἔστι δὲ σχῆμα διανοίας τὸ μὴ κατὰ φύσιν ἐκφέρειν τὸν νοῦν μηδὲ ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ἐκτρέπον καὶ ἐξαλλάσσον τὴν τῆς διανοίας φράσιν, ὥσπερ ὅταν ὁ Δημοσθένης λέγῃ, σὺ δὲ ὁ σεμνὸς καὶ τοὺς ἄλλους διαπτύων· μακαρίζειν γὰρ προσποιούμενος ἐκ τῶν ἐναντίων ἄσεμνόν τε καὶ δυστυχέστατον ἐκφαίνειν ἀξιοῖ. καὶ πάλιν ὁπόταν ὁ Αἰσχίνης λέγῃ ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου, οὐδὲν γοῦν θαυμαστόν· ἀναβήσεται γὰρ ἀνὴρ καλὸς τε κάγαθός τε, καὶ μισοπόνηρος καὶ πιστεύων τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, καὶ τὸν Λεωδάμαντα ὅστις ἐστὶν ἀγνοῶ ν .

91 ταῦτα γὰρ τῇ ἐξαλλαγῇ ἔχει τινὰ δεινῶσιν, καὶ ἔστι δυνατώτερος ὁ λόγος τοῦ κατὰ φύσιν· ἀγοραῖος γὰρ ἂν καὶ ἀπρεπὴς ἐγίνετο ἡ λοιδορία, εἰ οὕτως ἔλεγεν· οὐδὲν γοῦν θαυμαστόν· ἀναβήσεται γάρ, ὡς οἶμαι, ἄνθρωπος ἀσελγὴς τὸν βίον καὶ οὕτως ὡς αὐτὸς πόρνος καὶ παρὰ Λεωδάμαντι ἡταιρικῶς καταφανῶς. τὸ δέ, καλὸς τε κάγαθος, καὶ μισοπόνηρος καὶ πιστεύων τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, καὶ τὸν Λεωδάμαντα ὅστις ἐστὶν ἀγνοῶν, ἄγει μᾶλλον ἐπὶ τὴν ἔμφασιν τῆς ἀληθείας, ἐκ τῶν ἐναντίων προειδόμενος παντὸς τοῦ λόγου τὴν ὑπόθεσιν. τούτου γὰρ δεῖ τοῖς εἰρωνευομένοις, ἐπεὶ πρὸς ἀγνοοῦντας κἂν ἀληθὲς ἐγκώμιον δόξειεν ἢ μεταβολή. Εἰσὶ δὲ τῶν τῆς διανοίας σχημάτων ὡς ἀνωτάτω ὀνομασίαι δύο, ἐπίτασις καὶ ἔκλυσις· τούτων τῇ μὲν ἐπίτασις ὑποτάσσεται ἡ εἰρωνεία, τῇ δὲ ἐκλύσει ἡ καταβολή. Ἔστι δὲ εἰρωνεία λόγος διὰ τῶν ἐναντίων κατ' ἐπίτασιν τὸ ὑποκείμενον πρᾶγμα σημαίνων, ὡς παρὰ Εὐριπίδῃ προειποῦσα ἡ Μήδεια ὅσων προὔπηρξεν εἰς τὸν ἄνδρα εὐεργεσιῶν, ἐπιφέρει παθητικώτατα, τοιγάρ με πολλαῖς μακαρίαν ἂν Ἑλλάδα ἔθηκας ἀντὶ τῶνδε. θαυμαστόν δέ σε ἔχω πόσιν καὶ πιστὸν ἢ τάλαιν' ἐγώ, εἰ φεύξομαί γε γαῖαν ἐκβεβλημένη δόμων, ἔρημος σὺν τέκνοις μόνη μόνοις. Ἔκλυσις δὲ ἐστὶ πραγμάτων μεγάλων δεινότης διὰ μικροπρεπείας τοῦ λόγου μαραινόμενη ἐν ταῖς τῶν ἀκουόντων διανοίαις, ὡς ὁπόταν ὁ Αἰσχίνης λέγῃ, οὐ μέμνησθε αὐτοῦ τὰ μισὰ καὶ ἀπίθανα ῥήματα ; πῶς ποτε ὑμεῖς , ὦ σιδήρεοι , ἐκαρτερεῖτε ἀκροώμενοι , ὁπότε ἔφη παρελθόν· ἀμπελουργοῦσί τινες τὴν πόλιν· τὰ κλήματα τοῦ δήμου ὑποβέβληται· φορμορραφούμεθα .

92 ταῦτα γὰρ οὐκ ἀναλογεῖ τὰ ῥήματα τῇ τότε ὑποκειμένη τῶν πραγμάτων ὑπόθεσι. Τῆς δὲ εἰρωνείας καθέστηκεν εἶδη τὰ λεπτομερέστερα τάδε, σαρκασμός, διασυρμός, ἐπικερτόμησις, κατάγελως, εἰκασμός, χαριεντισμός. σαρκασμός μὲν οὖν ἐστὶ λόγος ἠθικὸς μετὰ σεσηρότος τοῦ προσώπου λεγόμενος, οἷον ἢ μὲν δὴ μάλα πολλὰ πονήσατο νόσφιν ἐμεῖο· καὶ δὴ τεῖχος ἔδειμε, καὶ ἤλασε τάφρον ἐπ' αὐτῷ εὐρεῖαν, μεγάλην, ἐν δὲ σκόλοπας κατέπηξεν. διασυρμός ἐστὶ λόγος

εἰρωνικός ἐπὶ τῷ διασύρειν τοὺς πέλας λεγόμενος, οἷον ἄλλος δ' αὐτέ τις ἀνέστη μαντεύεσθαι. ἐπικερτόμησις δέ ἐστι λόγος ἐρεθιστικός ἐπὶ τῷ λυπῆσαι τοὺς ἐχθροὺς συντεθειμένος, οἷον ἐνταυθοῖ νῦν ἦσο κύνας τε σύας τ' ἀπερύκων, μὴ δὲ σύ γε ξείνων καὶ πτωχῶν κοίρανος εἶναι. κατάגעλως δέ ἐστιν ὅταν ἐπὶ τινὶ πράξει τῶν μὴ δεόντως καταθρασυνομένων καταπαιζώμεθα, οἷον Ὀθρυονεῦ περὶ δὴ σε βροτῶν αἰνίζοι' ἀπάντων, εἰ ἐτεδὸν δὴ ταῦτα τελευτήσεις, ὅς' ὑπέστης Δαρδανίδῃ Πριάμῳ. εἰκασμός δέ ἐστιν ὅταν μετὰ τοῦ παρατιθέναι τὸ ὅμοιον καθαιρῶμεν τοὺς πέλας, οἷον ὦ πόποι ὥς ὁ μολοβρὸς ἐπιτροχάδην ἀγορεύει γρη῏ καμινοῖ ἴσος. χαριεντισμός δέ ἐστι λόγος ἠθικός μετὰ χάριτος παριστῶν τὴν τοῦ λέγοντος ἐπὶ τινὶ διάχυσιν, οἷον ὦ πόποι, ἦ μάλ' ἐλαφρὸς ἀνὴρ, ὅς ῥεῖα κυβιστᾷ.

93 καὶ τὰ μὲν τῆς διανοίας σχήματα τοιαύτην τινὰ τάξιν ἔχοντα παραδεδόσθω, τὰ δὲ τοῦ λόγου ποικίλα ὄντα τοῖς τε ὀνόμασι καὶ τῇ διακοσμήσει, πειρασώμεθα διὰ συντόμων ἀποδείξει. Γίνεται δὲ πᾶν σχῆμα λόγου καὶ διανοίας ἐν περιόδῳ, ἥτις ἐστὶ λόγος ἐν εὐπεριγράφῳ συνθέσει κώλων αὐτοτελῇ διάνοιαν ἀποτελῶν, οἷον ἀνὴρ γὰρ ἰδιώτης ἐν πόλει δημοκρατουμένη νόμῳ καὶ ψήφῳ βασιλεύει ι . περίοδος μὲν οὖν τοῦτο, κῶλα δὲ τῆς περιόδου, πρῶτον μὲν, ἀνὴρ γὰρ ἰδιώτης δεύτερον δέ, ἐν πόλει δημοκρατουμένη· τρίτον, νόμῳ καὶ ψήφῳ βασιλεύει. γίνονται δὲ δίκωλοι καὶ τρίκωλοι καὶ τετράκωλοι. δίκωλοι μὲν, οἷον Ἀθηναῖοι μὲν κατὰ θάλατταν ἡρίστευο ν , Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐν τοῖς πεζικοῖς κινδύνοις ἐπρώτευο ν . τρίκωλοι δέ, ὥς ἔθηκέ τις ἐπὶ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ πρὸς ἀπάσας ὀρωμένη καὶ κρινομένη τὰς πόλεις πρόσωπον μὲν ἂν φαίνοιτο τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ κάλλος , χεῖρες δὲ διὰ τὴν ἰσχύ ν , ψυχὴ δὲ διὰ τὴν φρόνησιν ν . νοεῖσθω δὲ ἡ τρίκωλος χωρὶς τῆς προεκθέσεως ἀπὸ τοῦ, πρόσωπον μὲν ἂν φαίνοιτο καὶ τὰ ἐξῆς. τετράκωλος δέ, ὥς παρ' Ἰσοκράτει, τίς γὰρ οὐκ ἂν ἡδέως μετάσχοι στρατείας τῆς ὑπὸ Ἀθηναίων μὲν καὶ Λακεδαιμονίων στρατηγουμένης , ὑπὸ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐκπεμπομένης , ὑπὲρ δὲ τῆς τῶν συμμάχων ἐλευθερίας ἀθροιζομένης , ἐπὶ δὲ τὴν τῶν βαρβάρων τιμωρίαν πορευομένης . νῦν δὲ ὀριστεῖον τὰ σχήματα. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΛΟΓΩΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.

94 (1τ) Σχῆμά ἐστι λόγου ἡ λέξεως οἰκονομία μετ' εὐκοσμίας ἐκπεφευγυῖα τὴν ἰδιωτικὴν ἀπλότητα τῆς ἀπαγγελίας. ἔστι δὲ τὰ τῷ λόγῳ παρακολουθοῦντα σχήματα τάδε· ἀπὸ κοινοῦ, μερισμός, ἀπολελυμένον, παρονομασία, ἀποσιώπησις, διὰ μέσου, διόρθωσις, προδιόρθωσις, ἐπιδιόρθωσις, ἀποστροφή, διαβεβαίωσις, ἐρώτησις, ἀντεστραμμένον, ἐπαναφορά, πολύπτωτον, ὁμοιόπτωτον, ὁμοιοκατάληκτον, ὀρισμός, ἀστεῖσμός, ἐπιτροπή, ἀντίθεσις, διάλυσις, ἐπίζευξις, κλίμαξ, σύλληψις, κατ' ἐξοχὴν, Πινδαρικόν, Ἰβύκειον, Ἀλκμανικόν, ἐκ παραλλήλου, καταρίθμησις, ἀσύνδετον, ἐξ ἀντιστροφῆς. τὰς γὰρ κατασκευὰς τοῦ λόγου οὐ συναριθμητέον τοῖς σχήμασιν, οἷον τὴν τε προοικονομίαν καὶ προαναφώνησιν καὶ παραβολὴν καὶ ὁμοίωσιν καὶ ἀνταπόδοσιν καὶ παράδειγμα καὶ εἰκόνα. Ἀπὸ κοινοῦ μὲν ἐστὶ λόγων συνέχεια ἐν διανοίᾳ κοινωνοῦσα ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνὸς ῥήματος εἰς συντέλειαν, οἷον καὶ ἐλίσσετο πάντας Ἀχαιοὺς, Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα δύο κοσμήτορε λαῶν. Μερισμός δὲ πράγματος ἐνὸς εἰς πολλὰ διαίρεσις εἰς δήλωσιν τῶν ὑποκειμένων, οἷον ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τι πῦρ ἀμαθύνει, τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγουσι βαθυζώνους τε γυναῖκας. τούτῳ τῷ σχήματι χρησαμένη ἡ Κλεοπάτρα ὥσπερ ἐδυσώπησε καὶ διήγειρε τὸν Μελέαγρον· ἡ γὰρ καθ' ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων διήγησις εἰς ὅσιν ἡμῖν τὸν τῆς πόλεως οἶκτον ἤγαγεν. Ἀπολελυμένον δὲ ἐστὶ λόγος πολλὰς ἀρχὰς ἔχων ἐκ διαίρέσεως καὶ διαλείμματος ἐκφέρων τὴν τῆς φωνῆς ὁρμὴν, καθάπερ ἀνακαιομένου καὶ ἐκλάμποντος τοῦ θυμοῦ τοῦ λέγοντος, οἷον Δύσπαρι, εἶδος ἄριστε, γυναιμανές, ἡπεροπευτά.

95 Παρονομασία δέ ἐστιν ὅταν ἕκ τινος τῶν ληφθέντων εἰς διάνοιαν ὀνομάτων ἡ ῥημάτων βραχὺ μεταποιήσαντες ἑτέραν κινήσωμεν διάνοιαν, οἷον τῶν μὲν Πρόθοος θεὸς ἡγεμόνευε. συνώνυμον γὰρ ὄνομα λαβὼν ἐτήρησε τὴν ἀρχήν, δυνάμενος εἰπεῖν, Πρόθοος ταχύς. Ἀποσιώπησις δὲ ὁπότεν ἀτοπωτέρα τις μέλλων ἐπιφορᾷ χρῆσθαι σιγήσῃ τὸ συμπέρασμα τῆς

διανοίας· ἀλλ' ἔμοι μὲν—οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς οὐδὲν εἰπεῖν ἀρχόμενος τοῦ λόγου. Διὰ μέσου δέ ἐστιν ἔνωσις λόγου τὸ ἀκόλουθον ἀφαιρουμένη ἐτέρου τινὸς παραθέσει λόγου, οἷον σφῶϊ μὲν—οὐ γὰρ ἔοικ' ὀτρυνέμεν—οὕτι κελεύω. Διόρθωσις δὲ ὅταν τῷ ῥηθέντι δυσαρεστήσαντες ὡς οὐχ ἱκανῶς εἰρημένῳ μεταφράσωμεν, εἴτα ἐπιδιασαφίσωμεν αὐτὸ μᾶλλον, οἷον ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. Προδιόρθωσις δὲ ὅταν μέλλωμεν αἰσχρὰ κατὰ τῶν ἀντιδίκων ἢ μεγάλαυχα περὶ αὐτῶν ἐρεῖν, εἴτα ἐκμαλάσσωμεν τοῖς λόγοις προκαταλαμβάνοντες τοὺς ἀκροατάς, οἷον ἐγγὺς ἀνὴρ—οὐ δηθὰ ματεύσομεν—αἴκ' ἐθέλητε πείθεσθαι· καὶ μὴ τι κότῳ ἀγάσθηθε ἕκαστος, οὐνεκα δὴ γενεῇφι νεώτατός εἰμι μεθ' ὑμῖν. πατὴρ δ' ἐξ ἀγαθοῦ καὶ ἐγὼ γένος εὖχομαι εἶναι. Ἐπιδιόρθωσις δὲ ὅταν τοῖς δοκοῦσιν ἡμαρτῆσθαι ἐπάγῃ τις ὥσπερ θεραπείαν τὴν μετάνοιαν, οἷον σοὶ τ' ἐπιπείθονται καὶ δεδμημέσθαι ἕκαστος. ἐπεὶ γὰρ ὡς περὶ ἐτέρων εἶπε τὸ πείθοντα, συμπεριέλαβεν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ ἑαυτόν.

⁹⁶ Ἀποστροφή δὲ γίνεται ὅταν δέον εἰπεῖν πρὸς ἀμαρτάνοντας, πρὸς μὲν αὐτοὺς ἐκείνους οὐδὲν εἴπωμεν, πρὸς δὲ τὸν τὴν ὅλην ἀποδεχόμενον βλάβην. Ὀδυσσεὺς οὖν βουλόμενος εἰπεῖν τὴν βλάβην τοῖς Ἑλλήσιν, ὅτι ἀδικοῦσι παραβαίνοντες τὰς ὑποσχέσεις ἃς ὑπέσχοντο τῷ βασιλεῖ, πρὶν ἐλεῖν τὴν Ἰλίον ἀνακάμπειν ζητοῦντες οἴκαδε, ἐπεὶ τοῦτο ἑώρα σκληρότερον πρὸς κεκινημένην τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲν μὲν παροξύνων εἶπεν, ἀλλὰ γὰρ ἀπέστρεψε τὸν λόγον πρὸς τὸν βασιλέα, Ἀτρεΐδην, νῦν δὲ σε ἄναξ ἐθέλουσιν Ἀχαιοὶ πᾶσιν ἐλέγχιστον θέμεναι μερόπεσσι βροτοῖσιν. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐκείνους ψεύστας τε καὶ ἀδίκους ἀποφαίνειν κίνδυνον ἐδόκει φέρειν, τὴν μὲν δύναμιν ἐφύλαξε τοῦ νοῦ, ἔδοξε δὲ πολλοῖς ἐλεεινὸν λέγειν τὸν ἐγκαταλειπόμενον, καὶ οὐ πονηροὺς τοὺς ἐγκαταλείποντας τὸν βασιλέα. Διαβεβαίωσις δὲ ἐστὶ λόγου παρρησία μετὰ τοῦ δύνασθαι πράττειν ἀπαρεμποδίστως ταῦτα ἅπερ ἐν τοῖς λόγοις διασημαίνεται, οἷον ἀλλ' οὐ μὰν ὑμῖν γε καὶ ἄρμασι δαιδαλέοισιν Ἐκτωρ Πριαμίδης ἐποχήσεται· οὐ γὰρ ἐάσω. Ἐρώτησις δὲ ἐστὶ λόγος ἐν ὑποκρίσει λεγόμενος ἐπὶ τῷ σαφέστερον γινῶναι τι τῶν ἐπιζητουμένων, ὡς παρὰ Ὑπερίδην, δοκεῖς γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν; Ἀντεστραμμένον δὲ ἐστὶ λόγος ἀντικείμενος τῇ κατὰ φράσιν προφορᾷ τῶν σηματομένων, οἷον πολλὰ οἱ ἀμφὶ κάρη σφέλα ἀνδρῶν ἐκ παλαμάων πλευραὶ ἀποτρίψουσι δόμον κάτα βαλλομένοιο. Ἐπαναφορὰ δὲ ἐστὶ πλάσις ἐκ τοῦ διπλασιάζεσθαι ἐπίτασιν δηλοῦσα, οἷον τοῦδ' ἐγὼ ἀντίος εἶμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικεν, εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, μένος δ' αἴθωνι σιδήρῳ.

⁹⁷ καὶ ἅτε παρθένος ἡΐθεός τε, παρθένος ἡΐθεός τ' ὁαρίζετον ἀλλήλοισιν. καὶ Θῆβαι δ' ἐ, Θῆβαι, πόλις ἀστυγείτω, μεθ' ἡμέραν ἐκ μέσης τῆς Ἑλλάδος ἀνήρπασται. Πολύπτωτον δὲ ὅταν ᾗτοι τὰς ὀνομασίας ἢ τὰ ὀνόματα εἰς πάσας τὰς πτώσεις μεταβάλλοντες διατιθώμεθα τὸν λόγον, ὡς παρὰ Κλεοχάρει· Δημοσθένης ὑπέστη Φιλίππῳ· Δημοσθένους πένης μὲν ὁ βίος, μεγάλη δ' ἡ παρρησία· Δημοσθένης πολλῶν διδομένων οὐδὲν οὔτε πλῆθος οὔτε κάλλος ἄξιον ἐφάνη προδοσίας· Δημοσθένην Ἀλέξανδρος ἐξήτει· τὸ διὰ τί παρ' αὐτοῖς λογίζεσθε· ἀδίκως τε ἀπέθανε, ὦ Δημοσθένης. ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον σχῆμα καὶ παρὰ τισι τῶν ποιητῶν, ὡς παρ' Ἀρχιλόχῳ καὶ Ἀνακρέοντι· καὶ παρὰ μὲν οὖν Ἀρχιλόχῳ νῦν δὲ Λεώφιλος μὲν ἄρχει, Λεώφιλος δ' ἐπικρατεῖ, Λεωφίλῳ δὲ πάντα κεῖται, Λεωφίλος δ' ἄκουε. παρὰ δὲ Ἀνακρέοντι ἐπὶ τριῶν, Κλευβούλου μὲν ἔγωγ' ἐρῶ, Κλευβούλῳ δ' ἐπιμαίνομαι, Κλεύβουλον δ' ἰδέειν ποθέω. Ὁμοιοπτωτον δὲ ἐστὶ φράσις ἐκ τῶν παραπλησίων καὶ τῶν ὁμοίων κλίσεων εἰς ἓν ἐξεννεγμένη, οἷον ἐπὶ μὲν εὐθείας, λυσόμενός τε θύγατρα, φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα, στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος. ἐπὶ δὲ αἰτιατικῇ, Ἀλκανδρόν θ' Ἀλιόν τε Νοήμονα τε Πρύτανίν τε. καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τὴν δὲ διεπράθομέν τε καὶ ἤγομεν ἐνθάδε πάντα.

Ὅμοιοκατάληκτον δέ ἐστι φράσις εἰς μίαν καὶ τὴν ὁμοίαν κατακλειομένη κατάληξιν, οἷον Οὐλύμπον δ', ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ἔμμεναι ἐσθλόν. οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρῳ δεύεται, οὔτε χιῶν ἐπικίδνεται, ἀλλὰ μάλ' αἶθρη πέπταται ἀννέφελος. Ὅρισμός δέ ἐστιν ὅταν προθέντες ὄνομα τι ἢ ῥῆμα, οἷόν ἐστιν, ὀριζώμεθα· παραπέμπει γὰρ ἡμᾶς ἡ ἐλπίς, αὕτη δὲ ἀτυχούντων ἐστὶν ἐφόδιο ν. Ἀστεϊσμός δέ ἐστι προσποίησης πιθανῆ τοῦ μὴ λέγειν ἢ μνημονεύειν ἡμᾶς ἃ λέγομεν, ὡς παρὰ Σοφοκλεῖ εἰσῆκται λέγων ὁ Ὀδυσσεὺς τῷ Διομήδει, ἐγὼ δ' ἐρῶ σοι δεινὸν οὐδέν, οὔθ' ὅπως φυγὰς πατρώας ἐξελέηλασαι χθονός, οὔθ' ὡς ὁ Τυδεὺς ἀνδρὸς αἷμα συγγενὲς κτείνας ἐν Ἀργεὶ ξεῖνος ὦν οἰκίζεται, οὔθ' ὡς πρὸ Θηβῶν ὠμοβρῶτ' ἐδάισατο τὸν Ἀστάκειον παῖδα διακαματομῶν. Ἐπιτροπὴ δὲ ὅταν τοῖς ἀκούουσιν ἐπιτρέψωμεν τὴν τῶν πραγμάτων ἢ ὀνομάτων ἐξουσίαν, ὡς παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ παρεισάγεται ἡ Ἀνδρομέδα λέγουσα τῷ Περσεῖ, ἄγου δέ μ' ὦ ξέν', εἴτε πρόσπολον θέλεις, εἴτ' ἄλοχον, εἴτε δμῳδα. Ἀντίθεσις δὲ γίνεται κατὰ τρόπους πλείους εἷς μὲν ὅταν ἀντικείμενα ὀνόματα λαμβάνηται· τιμωρία γὰρ ἐπιτίμιον κακία, οὐκ ἀρετὴ. καὶ πολέμῳ δὲ ἰσχὺν χορηγεῖ πλοῦτος, οὐ πενία. καὶ κατὰ διέξοδον, προτιμῶσιν αἱ πόλεις τῶν ἀδίκως πλουτούντων τοὺς δικαίως πενομένους, καὶ τῶν παρανόμως νικούντων τοὺς ἐννόμως ἡττωμένους, καὶ τῶν κακῶς ζώντων τοὺς καλῶς ἀποθνήσκοντα.

99 ἐτέρα δὲ ἀντίθεσις ὅταν ἀντιστέλληται κατάφασις ἀποφάσει· σὺ μὲν γὰρ ἔλαβες, Δημάδῃ, δῶρα παρὰ Φιλίππου, ἐγὼ δὲ οὐκ ἔλαβον· καὶ σὺ μὲν συνέπινες αὐτῷ κατὰ τῆς πόλεως εὐωχουμένῳ, ἐγὼ δὲ οὐ συνέπινον· καὶ σὺ μὲν συνηνέχθης τοῖς ἐκείνου πρέσβεσι συνομνύμενο, ἐγὼ δὲ οὐ συνηνέχθην. Διάλυσις δὲ ὁπόταν τοὺς συνδέσμους αἶροντες ἐκάστου τῶν κώλων ἰδίαν ἀρχὴν ποιῶμεθα, οἷον νομίσατε ὅρᾶν ἀλίσκομένην πόλιν, τειχῶν κατασκαφὰς, ἐμπρήσεις οἰκιῶν, ἀγομένας γυναῖκας, παῖδας ἐπὶ δουλείᾳ, πρεσβύτας ἄνδρας, πρεσβύτιδας γυναῖκας, ὁψὲ μεταμανθάνοντας τὴν ἐλευθερίαν, κλαίοντα, ἰκετεύοντας ἡμᾶς, ὀργιζομένους οὐ τοῖς τιμωρουμένοις, ἀλλὰ τοῖς τούτων αἰτίοις. νῦν γὰρ οὐκ εἶπεν ἀλίσκομένην πόλιν καὶ ἐμπιπραμένας οἰκίας καὶ κατασκαπτόμενα τείχη, ἀλλὰ χωρὶς τῶν συνδέσμων ἐξέφρασε τὸν λόγον. Ἐπίzeugις δὲ ὅταν τὰ προκείμενα ὀνόματα διαλαμβάνοντες τὴν ἐπιφορὰν ἐκφαντικωτέραν ποιησώμεθα, οἷον Θῆβαι δέ, Θῆβαι, πόλις ἀστυγείτω, μεθ' ἡμέραν ἐκ μέσης τῆς Ἑλλάδος ἀνηρπάσθη. Κλίμαξ δὲ ὅταν ἕκαστον τῶν ἐν τοῖς κώλοις ὀνομάτων ἀναλαμβάνοντες διατιθώμεθα τὸν λόγον, ὡς οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δέ, οὐδ' ἔγραψα μέν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ, οὐδ' ἐπρέσβευσα μέν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους. καὶ τὸ παρ' Ὀμήρῳ δέ τινες τούτῳ τῷ σχήματι συναριθμοῦσιν, Ἥφαιστος μὲν δῶκε Διὶ Κρονίῳνι ἄνακτι· αὐτὰρ ἄρα Ζεὺς δῶκε διακτόρῳ ἀργειφόντῃ Ἑρμείᾳ δὲ ἄναξ δῶκεν Πέλοπι πληξίπῳ· αὐτὰρ ὁ αὖτε Πέλοψ δῶκε Ἀτρεΐ, ποιμένι λαῶν· Ἀτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπε πολύαρνι Θυέστῃ· αὐτὰρ ὁ αὖτε Θύεστ' Ἀγαμέμνονι λείπε φορῆναι.

100 Σύλληψις δὲ ὅταν τὸ τῷ ἐτέρῳ συμβεβηκὸς κάπὶ θατέρου λαμβάνηται, οἷον τῷ δὲ δῶυ σκάζοντε βάρην Ἄρεος θεράποντε, Τυδείδης τε μενεπτόλεμος καὶ δῖος Ὀδυσσεύς. πιθανὸν γὰρ ἦν αὐτῶν τὸν ἕτερον σκάζειν, τὸν κατὰ τοῦ ταρσοῦ τετρωμένον. καὶ Βορέης καὶ Ζέφυρος, τότε Θρήκηθεν ἤητον. μόνος γὰρ ὁ Βορέας ἀπὸ τῆς Θράκης ἐκπνεῖ. καὶ τὸ παρὰ Πινδάρῳ ἐπὶ τε τοῦ Πειρίθου καὶ τοῦ Θησέως λεγόμενον, φάν δ' ἔμμεναι Ζηνὸς υἱοὶ καὶ κλυτοπόλου Ποσειδάωνος. Κατ' ἐξοχὴν δὲ γίνεται ὅταν τῶν ἐν τῷ κοινῷ ῥηθέντων ἰδίᾳ καθ' ὑπεροχὴν μνησθῶμεν τινῶν· Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν Τρώας τε καὶ Ἑκτορα νηυσὶ πέλασσε. εἷς γὰρ ἦν τῶν Τρώων καὶ ὁ Ἑκτωρ, ἰδίᾳ δὲ εἴρηται, ὅτι ἄριστος· καὶ οὐ γὰρ ἔτ' Οἰνῆος μεγαλήτορος υἱέες ἦσαν, οὐδ' ἄρ' ἔτ' αὐτὸς ἦν, θάνε δὲ ξανθὸς Μελέαγρος. ὅπερ οὐ νοήσαντες οἱ νεώτεροι τὸν Μελέαγρον, Ἄρεως ὄντα, κεχωρίσθαι τῶν Οἰνειδῶν ἔδοξαν. Πινδαρικὸν δὲ τὰ τοῖς πληθυντικοῖς ὀνόμασιν ἐνικὰ ῥήματα ἔχοντα ἐπιφορὰν, οἷον ἄνδρες ἐπὶ πόλεω. καὶ ἰαχεῖ βαρυφθεγκτᾶν ἀγέλαι λεόντων.

καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί. ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ ἔθους καὶ τοῖς οὐδετέροις πληθυντικοῖς ἐνικὰ ῥήματα ἐπιφέρειν αἰεὶ παρεδεξάμεθα, ὅπερ οὐ τηροῦσι παντάπασιν οἱ λυρικοί, ἀλλ' οὐδὲ ὁ ποιητὴς· λέγει γοῦν γυῖα λέλυνται· καὶ ἐκ παραλλήλου, καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε νεῶν καὶ σπάρτα λέλυνται.

101 Τὸ δὲ Ἰβύκειον καὶ λέξεως καὶ συντάξεώς ἐστι, γίνεται δὲ ἐν τοῖς ὑποτακτικοῖς τρίτοις προσώποις τῶν ῥημάτων κατὰ πρόσθεσιν τῆς σι συλλαβῆς, λαμπρὸν παμφαίνησι λελουμένος ὠκεανοῖο. καὶ εἴπερ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων φησὶν ἐλεύσεσθαι. καλεῖται δὲ Ἰβύκειον, οὐχ ὅτι πρῶτος Ἰβυκὸς αὐτῷ ἐχρήσατο, (δεδείκται γὰρ καὶ παρ' Ὀμήρῳ πρότερον) ἀλλ' ἐπεὶ πολὺ καὶ κατακορὲς παρ' αὐτῷ. καὶ γὰρ γλαυκώπιδα Κασάνδραν, ἐρασιπλόκαμον κόραν Πριάμοιο, φᾶμις ἔχῃσι βροτῶν. καὶ δι' ἐτέρων, τᾶμος ἄϋπνος κλυτὸς ὄρθρος ἐγείρησιν ἀηδόνας, ἀντὶ τοῦ ἐγείρη. Ἀλκμανικὸν δὲ τὸ μεσάζον τὴν ἐπαλλήλων ὀνομάτων ἢ ῥημάτων θέσιν πληθυντικοῖς ἢ δυϊκοῖς ὀνόμασιν ἢ ῥήμασι. τέσσαρα δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ τοιαῦτα, ἥχι ῥοὰς Σιμόεις συμβάλλετον ἡδὲ Σκάμανδρος. καὶ ἔνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα Πυριφλεγέθων τε ῥέουσι Κωκυτός τε. καὶ εἰ δέ κ' Ἄρης ἄρχωσι μάχης καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων. καὶ εἰ μὲν δὴ θάρσος μοι Ἄρης τ' ἔδοσαν καὶ Ἀθήνη. πλεονάζει δὲ τοῦτο τὸ σχῆμα παρ' Ἀλκμᾶνι τῷ λυρικῷ, ὅθεν καὶ Ἀλκμανικὸν ὠνόμασται. εὐθὺς γοῦν ἐν τῇ δευτέρᾳ ὥδῃ παρτίληπται, Κάστωρ τε πῶλων ὠκέων δαμάντορες ἵπποτα σοφῷ καὶ Πολυδεύκης κυδρός.

102 Ἐκ παραλλήλου δὲ ὅταν δύο λέξεις ἐπάλληλοι τεθῶσι τὸ αὐτὸ σημαίνουσαι, ὥς δηθὰ τε καὶ δολιχόν, ταῦτό σημαίνουσι. γίνεται δὲ ἥτοι ἐκ δύο λέξεων, ὥς ἔχει τὸ προειρημένον, ἐκ κοινοῦ καὶ ξένου, πυκνοὶ καὶ θαμέες· ἢ ἐκ δύο κοινῶν, δεῦτ' ἄγερ' Ἀργείην Ἑλένην καὶ κτήμαθ' ἄμ' αὐτῇ. καὶ ὥς παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ, νόσφιν ἄτερ πόνου καὶ οἰζύος. Καταρίθμησις δὲ ὅταν ἐπαλλήλων ὀνομάτων σύνθεσις γίνηται, Καρδαμύην Ἐνόπην τε καὶ Ἴρην ποιήεσαν. καὶ παρὰ Δημοσθένει, πρῶτον Ἑρέτριαν εἶλε ν , εἶτα Πύδναν πόλι ν , Ποτίδαια ν , Μεθώνην αὐθι ς . Ἀσύνδετον δὲ τὸ τὸν μὲν λόγον ἡρτημένον ἔχον τοῦ προτέρου διανοήματος, τὴν δὲ φράσιν κεχωρισμένην, ἵομεν ὥς ἐκέλευες ἀνὰ δρυμὰ φαίδιμ' Ὀδυσσεῦ· εὖρομεν ἐν βήσσησι τετυγμένα δώματα καλά. καὶ ἔρχεσθον κλισίην Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος, χειρὸς ἐλόντ' ἀγέμεν Βρισηΐδα καλλιπάρηον. Ἐξ ἀντιστρόφου δέ ἐστι φράσις ἢ τὰ συνέχοντα τὴν ἐρμηνείαν ἐνηλλαγμένα ἔχουσα, ταὶ δὲ μεγάλα κτυπέουσai πίπτον, ἀντὶ τοῦ πίπτουσαι ἐκτύπουν. καὶ κάμε τεύχων· καμῶν γὰρ ἔτευξεν. τοιοῦτο λέγουσιν εἶναι καὶ τὸ παρώχηκε δὲ πλέον νύξ τῶν δύο μοιράων.

103 νοεῖσθω δὲ τὸ πλέον τῆς νυκτός, ὃ εἰσι δύο μοῖραι. Ῥητέον δ' ἐξῆς καὶ περὶ τῶν τοῦ λόγου κατασκευῶν. Προοικονομία τοίνυν ἐστὶν ἢ τὰ μέλλοντα διατίθεσθαι προπαρασκευάζουσα λέξεις. ἐπειδὴ τῷ Σκαμάνδρῳ διωνυμίαν ἤμελλε περιάπτειν ὁ ποιητὴς, ἄλλας προϋπεσθήσατο διωνυμίας, τὴν ἥτοι ἄνδρες Βατίειαν κικλήσκουσιν, ἀθάνατοι δέ τε σῆμα πολυσκάρθμοιο Μυρίνης. καὶ χαλκίδα κικλήσκουσι θεοί, ἄνδρες δὲ κύμινδιν· ἵνα τῷ μέτρῳ τὸ ξάνθου ὄνομα παραλειφθὲν ἀρμόσῃ. Προαναφώνησις δὲ ἢ τὰ μέλλοντα αὐθις διὰ πλείονων ῥηθήσεσθαι προσυλιστῶσα φράσις, οἷον ἢ γὰρ ἔμελλε οἱ τ' αὐτῷ θάνατόν τε κακὸν καὶ κῆρα λιτέσθαι. καὶ ὄφρα μὲν Ἐκτωρ ζωὸς ἔην καὶ μῆνι' Ἀχιλλεύς, καὶ Πριάμοιο ἄνακτος ἀπόρθητος πόλις ἔπλεν, τόφρα δὲ καὶ μέγα τείχος Ἀχαιῶν ἔμπεδον ἦεν· αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ μὲν Τρώων θάνατον ὅσοι ἄριστοι, πολλοὶ δ' Ἀργείων οἱ μὲν δάμεν, οἱ δὲ λίποντο, πέρθετο δὲ Πριάμοιο πόλις δεκάτῳ ἐνιαυτῷ. ἢ δὲ προαναφώνησις ἐξ ἡρωϊκοῦ προσώπου γίνεται ὥς πρὸς τινα μὴ παρόντα, ὧ μάκαρ Ἀτρεΐδῃ, μοιρηγενές, ὀλβιόδαιμον· ἢ ῥά νύ τοι πολλοὶ δεδμήατο κοῦροι Ἀχαιῶν. καὶ ἃ δειλῷ, τί σφῶϊ δόμεν Πηληϊῆ ἄνακτι, θνητῷ, ὑμεῖς δ' ἐστὸν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε. Παραβολὴ δὲ πράγματος ὁμοίου παράθεσις ἢ γινομένου ἢ οἴου τε ὄντος γενέσθαι, ὥς δὲ λέων μήλοισιν ἀσημάντοισιν ἐπελθών.

104

Ὅμοίωσις δὲ πράγματος ὁμοίου παράθεσις, οἷον ὄρνιθες ὥς. διαφέρει δὲ τῆς παραβολῆς, ὅτι διὰ συντόμων ὥς ἐπιτοπλεῖστον λέγεται καὶ χωρὶς ἀνταποδόσεως φράζεται. Ἀνταπόδοσις δὲ φράσις ἀνταποδιδομένη τῇ παραβολῇ καὶ συναπλοῦσα τοῖς πραττομένοις αὐτήν, ὥς μὲν Θρήϊκας ἄνδρας ἐπώχετο Τυδέος υἱός. Παράδειγμα δὲ πράξεων ἔκθεσις πρὸς ὁμοιότητα τῶν ἐνεστηκυῶν προτροπῆς χάριν ἢ ἀποτροπῆς ἢ δηλώσεως ἀπλῆς, μέμνημαι τόδε ἔργον ἐγὼ πάλαι, οὔτι νέον γε· ὥς ἦν, ἐν δ' ὑμῖν ἐρέω πάντεσσι φίλοισι· Κουρήτες τ' ἐμάχοντο καὶ Αἰτωλοὶ μενεχάρμαι. ἀποτροπῆς γὰρ ἔνεκα παρείληπται. προτροπῆς δὲ χάριν, οἷον ἢ οὐκ αἶεις οἷον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα, Αἴγισθον δολόμητιν. δηλώσεως δὲ ἀπλῆς, τῷ ἵκελον οἷόν ποτ' ἐνὶ Κνωσσῷ εὐρείῃ Δαίδαλος ἥσκησεν καλλιπλοκάμῳ Ἀριάδνῃ. Εἰκὼν δὲ ἐστὶ διαγραφὴ σωμάτων κατὰ μέρος ἥτοι μετὰ παραθέσεως ἢ διὰ ψιλῆς ἀποτυπώσεως μετὰ μὲν παραθέσεως, οἷον ὄμματα καὶ κεφαλὴν ἵκελος Διὶ τερπικεραύνῳ, Ἄρεϊ δὲ ζώνην, στέρνον δὲ Ποσειδάωνι. διὰ ψιλῆς ἀποτυπώσεως δέ, γυρὸς ἐν ὥμοισιν, μελανόχροος οὐλοκάρηνος.